

11. P. Walczak, *Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego oraz przestrzeganie ustawowych limitów zadłużenia i spłaty zobowiązań w świetle wyników kontroli regionalnych izb obrachunkowych*, „Finanse Komunalne” 2014, nr 9.
12. P. Zawadzka, *Instrumenty finansowe w gospodarce gminy*, Warszawa 2015
13. R. Kowalczyk, *Aktualność zasad budżetowych w ustawie o finansach publicznych*, „Finanse Komunalne” 2012, nr 10.
14. S. Huczek, *Ograniczenia w pozyskiwaniu środków zwrotnych na rynku kapitałowym przez jednostki samorządu terytorialnego*, „Finanse Komunalne” 2002, nr 5.
15. W. Misiąg (red.), *Ustawa o finansach publicznych: Komentarz*, Warszawa 2015.
16. Z. Ofiarski, *Analiza wybranych uchwał rad gmin w sprawach zaciągania kredytów i pożyczek*, [w:] „Prawo finansowe wobec wyzwań XXI wieku”, red. Gliniecka J., Drywa A., Juchniewicz E., Sowiński T., Warszawa 2015.
17. Z. Ofiarski, *Dług publiczny jednostek samorządu terytorialnego*, „Finanse Komunalne” 2010, nr 1-2.
18. W. Srokosz, *Publicznoprawne ograniczenia kredytowania jednostek samorządu terytorialnego*, „Monitor Prawa Bankowego” 2011, nr 11

Wykaz aktów prawnych

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
2. Europejska Karta Samorządu Terytorialnego (Dz.U. 1994 nr 124 poz. 607)
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., Nr. 157 poz. 1240. Z późn. zm.)
4. Ustawy z 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz.U. z 2008 r., Nr 227 poz. 1505 z późn. zm.)

V.V. Пророченко,

студент юридичного факультету

Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій

Чернігівського національного технологічного університету

науковий керівник: ***Л.В. Шестак,***

кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій

Чернігівського національного технологічного університету

МОТИВ І МЕТА – ФАКУЛЬТАТИВНІ ОЗНАКИ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Мотив і мету традиційно відносять до факультативних ознак суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення. Проте, їх вивчення є важливим напрямком в теорії адміністративного права. Тільки вивчаючи дійсні бажання суб'єкта, можна зрозуміти його фактичне відношення до своїх дій та їх можливих наслідків, тобто встановити його реальну вину.

Вивчення питань пов'язаних з мотивом і метою адміністративного правопорушення здійснювали такі вчені як Т.О. Коломoeць, О.Р. Ткаченко, В.К. Колпаков, М.М. Вопленко, С.В. Дубовиченко та інші. Вони розглядали мотив і

мету як факультативні ознаки суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення.

Поділ ознак суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення на обов'язкові та факультативні має особливе значення при визнанні поведінки суб'єкта протиправною, при кваліфікації правопорушення та при розмежуванні суміжних складів.

Поняття «мета» є перш за все філософським і психологічним, а юридичне поняття «мета правопорушення» є її специфічним відтінком. Етимологічно мета – це те до чого прагнуть, що треба здійснити, що намічено досягти, межа, намір, який необхідно здійснити [1, с. 291], [2, с. 35].

У філософії діяльність представляє собою спосіб існування людини, а людська діяльність – це діяльність, яка має усвідомлену мету. У зв'язку з цим під метою розуміють ідеальний результат, заради досягнення якого вчиняються ті або інші дії чи діяльність, ідеальний внутрішньо спонукальний мотив [2, с. 35].

Мотив і мета є психологічними категоріями. Психологи дивляться в основу формування мотивів і мети. В.А. Аверін вважає, що на питання «що таке мотив?» дають відповідь запитання «навіщо?», «для чого?», «чому?», «через що людина поводить себе саме так, а не інакше?». Переважна більшість психологів вважає, що мотив – це або мета (предмет), або спонукання, або властивість особистості, або її потреба, чи намір, або ж її стан [3, с. 57–58].

Кожен окремо взятий мотив виступає підставою для дії (вчинку) людини і має свою структуру. Є.П. Ільїн у структурі мотиву виділяє три блоки:

1. Блок потреб, що включає в себе біологічні, соціальні потреби та все необхідне;

2. Блок внутрішнього фільтра, що включає в себе надання переваги за зовнішніми ознаками, надання переваги внутрішньому (схильностям та інтересам), декларований моральний контроль (ідеали, цінності, установки, переконання), недеklarований моральний контроль (рівень прагнення отримати що-небудь), оцінку своїх можливостей (власних знань, якостей та умінь), оцінку свого стану в даний момент, облік умов досягнення своїх цілей, передбачення наслідків своїх дій, вчинків, діяльності в цілому;

3. Цільовий блок, який включає мету щодо задоволення потреб і сам процес задоволення потреб [3, с. 59–60].

Мета, будучи ідеальною моделлю результату, є продуктом волі правопорушника і формується на етапі (стадії) прийняття рішення про скоєння правопорушення, при цьому визначаються засоби, способи, час і місце, які є необхідними та достатніми для досягнення мети правопорушення. Інакше кажучи, мета перетворюється в ознаку, яка характеризує об'єктивну сторону правопорушення, тобто визначає вибір ним засобів та способів скоєння правопорушення [4, с. 35].

Вибір мети виключно суб'єктивний, тобто вибір заснований на конкретному знанні правопорушника, на його уявленні про майбутній шкідливий результат. В психології під уявленням розуміють відтворений образ предмета, який на основі попереднього сенсорного впливу відтворюється за відсутності предмета.

Уявлення, функціонуючи в свідомості правопорушника, піддається тим перетворенням, які регулюються відношенням його (правопорушника) до шкідливого результату. Уявлення про кінцевий результат своєї діяльності створює план, на основі якого розгортається внутрішня сторона правопорушення (суб'єктивний склад).

Мета правопорушення конкретна. В той же час сформульована напередодні власне діяльності суб'єкта мета завжди несе в собі елементи невизначеності, що приводить до неузгодженості фактично отриманого результату і тої моделі, яка була сформована. Ідеальний образ майбутніх наслідків не завжди співпадає з наслідками, які наступають в дійсності. Наявність невизначеності у вихідній моделі правопорушення робить мету засобом оцінки майбутнього шкідливого результату.

М.М. Воппенко виділяє фактичні, недовиконані і перевиконані цілі правопорушення, встановлення яких дозволяє професійно кваліфікувати скоєне правопорушення і вибрати справедливу міру покарання [2, с. 36].

Т.О. Коломоець вважає, що під мотивом адміністративного проступку розуміють ті внутрішні спонукання, що впливають на волю суб'єкта і якими керується суб'єкт проступку при його вчиненні. Мотив не варто плутати з метою (певним результатом, до якого прагне правопорушник). Мета відображає уявну модель майбутнього, якої хотів би досягти суб'єкт проступку, діючи певним чином. Мотив і мета є невіддільними від вольової поведінки, вони допомагають розкрити її психологічну природу. Якщо метою виступає нажива, то мотивом протиправних дій є особиста корисливість або жадоба [5, с. 171].

Основними ознаками мети правопорушення є:

1. заснованість на антисоціальних та антисупільних цінностях правопорушника;
2. воля правопорушника, вибір ним засобів і способів скоєння конкретного правопорушення;
3. суб'єктивність (заснована на уявленні правопорушника про майбутній шкідливий результат);
4. мета правопорушення є конкретною, але несе в собі деякі елементи невизначеності вихідної моделі майбутнього шкідливого результату.

Мета являє собою суб'єктивне, конкретне уявлення правопорушника про майбутній шкідливий результат своєї діяльності, настання якого він бажає, визначаючи вибір способів та засобів скоєння правопорушення.

На думку С.В. Дубовиченка результат тісно пов'язаний з метою, але не збігається з нею. Результат досягається практичними діями суб'єкта і не породжує мети [2, с. 35].

Співвідношення категорій мети та результату проявляється в тому, що мета будь-якого суб'єкта правової діяльності виступає, як реально діюча ідеальна причина результату поряд із засобом як його матеріальною причиною. Мета існує в ідеальному вигляді, а результат — у фактичному, неспівпадіння мети і результату — загальне правило.

М.М. Трубніков зазначає, що тенденцією суспільного та природно наукового прогресу є послідовне зменшення неспівпадінь мети та результатів діяльності [2, с. 36].

П.С. Дагель вважає, що мотив і мета спільно з іншими елементами створюють психічний склад вини [6, с. 79].

В психології так само як і в юридичній науці немає єдиного підходу стосовно питання співвідношення мотиву та мети. Деякі психологи ототожнюють дані поняття. При наявності одного і того ж мотиву можливі різні цілі і, навпаки, одна й та ж ціль може бути викликаною різними мотивами. Тобто мотив і мета є різнобічними категоріями і їх не можна змішувати.

Не можна заперечувати тісного взаємозв'язку між мотивом і метою, але слід пам'ятати, що це самостійні психічні явища. Мотив — це спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням конкретної потреби, а мета — це те, що реалізує людські потреби і виступає в якості образу кінцевого результату діяльності. Мотив обумовлює постановку мети. Мета на відміну від мотиву у великій мірі залежить від зовнішніх (ситуативних) факторів. Конкретна ситуація визначає коло можливих цілей, які можуть задовольнити мотив, але все-таки кінцевий вибір мети залежить від особистості.

Отже, мотив і мета є самостійними ознаками суб'єктивної сторони правопорушення, виявлення яких є необхідним при кваліфікації правопорушення, оскільки в багатьох випадках наявність даних елементів вказує на протиправний характер діяння. Під метою як факультативною ознакою суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення слід розуміти суб'єктивне конкретне уявлення правопорушника про майбутній шкідливий результат своєї діяльності, настання якого він прагне, визначаючи вибір засобів і способів скоєння правопорушення. Мета не входить в мотив, але займає суттєве місце в мотивації, в процесі якого виникають, ставляться і змінюються цілі. Мотивом є внутрішні спонукання, що впливають на волю і якими керується суб'єкт при вчиненні певної протиправної дії з бажанням досягнути певної (визначеної) мети.

Література

1. Хачатуров Р.Л., Липинский Д.А. Общая теория юридической ответственности. — СПб.: Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. — 950 с.
2. Васильев В.В. Цель как факультативный признак субъективной стороны состава правонарушения / В.В. Васильев // Вектор науки ТГУ. — 2010. — № 3. — С. 35—37.
3. Аверин В.А. Психология личности: Учебное пособие. — СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 1999. — 89 с.
4. Ткаченко О.Р. Мотив і мета адміністративних правопорушень / О.Р. Ткаченко // Порівняльно-аналітичне право. — 2015. — № 5. — С. 224—227.
5. Коломоець Т.О. Адміністративне право України / Т.О. Коломоець. — К. : Істина, 2010. — 480 с.
6. Дагель П.С. Содержание, форма и сущность вины в советском уголовном праве // Правоведение. — 1969. — № 1. — С. 78—88.